

Науково-дослідна робота з проблем української філології і лінгводидактики (Матеріали III студентсько-викладацького науково-методичного семінару, 20 травня 2011 р.). — Житомир: Видавництво ЖДУ ім. І. Франка, 2011. — 111 с.

Чупріна О.В.,
асистент кафедри
філології і лінгводидактики

Застосування мультимедійних засобів у початковій школі

У XX столітті педагоги почали "технологізувати" навчальний процес. До середини 50-х років ці спроби були сконцентровані переважно на використовувалися різного роду технічні засоби навчання. Слід констатувати, що і сьогодні значна увага у педагогіці приділяється розвитку ТЗН і максимальному використанню їх дидактичних можливостей: збільшенню інформаційної насиченості й пропускну здатності технічних засобів, індивідуалізації каналів подачі навчальної інформації. Наразі широко використовуються засоби мультимедійних технологій: комп'ютери, мікроелектронні пристрої тощо. Сьогодні саме у використанні комп'ютерної техніки в комплексі з традиційними ТЗН передові педагоги вбачають шляхи підвищення ефективності навчання [1].

Мультимедіа (у перекладі – "багатоваріантне середовище") є новою інформаційною технологією, тобто сукупністю прийомів, методів, способів продукування, обробки, зберігання й передавання аудіовізуальної інформації, заснованої на використанні компакт-дисків (CD - ROM). Це дає можливість поєднати в одному програмному продукті текст, графіку, аудіо- та відеоінформацію, анімацію, 3D-графіку. А комп'ютери, оснащені мультимедіа, можуть відтворювати одночасно кілька видів інформації самого різноманітного характеру, що впливає на перспективи розвитку та форми сучасного процесу навчання. Важливою властивістю мультимедіа також є інтерактивність, яка дає змогу користувачеві отримати зворотний зв'язок [2].

Важко заперечити, що майбутнє - за системою навчання, яке вкладається у схему "учень – технологія – вчитель", за якої викладач перетворюється на педагога – методиста, технолога, а учень стає активним учасником процесу навчання. Тобто, якщо в навчальному процесі, що здійснюється за схемою "учень – вчитель – підручник" з'явиться новий елемент – комп'ютер, то зміст праці вчителя суттєво зміниться: основною стане не передання знань, а організація самостійної пізнавальної діяльності учнів. Величезний дидактичний потенціал використання інформаційних технологій навчання зможе бути використаний лише за умов, якщо провідна роль у навчально-виховному процесі належатиме вчителю, а комп'ютер буде виступати не тільки потужним засобом, а й повною мірою третім партнером у суб'єкт-суб'єктній педагогічній взаємодії.

Ефективність навчання з використанням комп'ютерів пояснюється значним унаочненням програмного матеріалу, що дозволяє краще зрозуміти та засвоїти абстрактні поняття, сформувані практичні вміння та навички.

Ефективне використання комп'ютера в навчально-виховному процесі залежить від програмного забезпечення.

Серед величезного різноманіття навчальних мультимедійних систем умовно можна виокремити засоби, які є найбільш ефективними:

- комп'ютерні тренажери – найважливіша перевага мультимедіа-технологій. За їх допомогою можна не лише відтворити будь-який об'єкт, але й забезпечити його програмою, яка описує його поведінку в реальних умовах;
- автоматизовані навчальні системи – комбіноване використання комп'ютерної графіки, анімації, живого відеозображення, звуку, інших медійних компонентів – усе це надає абсолютно унікальну можливість зробити предмет, що вивчається, максимально наочним, а тому зрозумілим та доступним. Це особливо актуально у тих випадках, коли учень має засвоїти велику кількість емоційно-нейтральної інформації, наприклад, біографії вчених, номенклатуру, правила техніки безпеки тощо;
- навчальні фільми відтворюють ті чи інші процеси як у вигляді реальних спеціальних зйомок, так і у формі тривимірної комп'ютерної графіки. Найчастіше навчальні фільми доцільніше використовувати як частину більш широких проєктів – мультимедійних навчальних систем, але також вони можуть створюватися і як самостійний продукт
- мультимедіа-презентації;
- відеодемонстрації.

Найсучаснішим комп'ютерним засобом навчання є мультимедіа, що ґрунтується на спеціальних апаратних і програмних засобах. Однією з беззаперечних переваг засобів мультимедіа є можливість розроблення на їх основі інтерактивних комп'ютерних презентацій.

Презентація – це набір сторінок-слайдів, які послідовно змінюються. На кожній із них можна розмістити будь – який текст, малюнки, схеми, відео – аудіо фрагменти, анімацію, 3D-графіку, використовуючи при цьому різні елементи оформлення. Вони не вимагають особливої підготовки вчителів та учнів і активно залучають останніх до співпраці [2].

Комп'ютер з мультимедіа в руках учителя стає дуже ефективним технічним засобом навчання. Одночасно впливаючи на зоровий та слуховий аналізатори він оперативно відповідає на дії користувача, підтримуючи справжній зворотний зв'язок, тобто працює в інтерактивному режимі.

Можна виділити такі характеристики мультимедійних засобів:

- якість зображення на екрані монітора або мультимедійній дошці замінює виготовлення сюжетних, предметних малюнків, таблиць та інших матеріалів на паперових носіях;
- зручне редагування мультимедійного матеріалу;

- можливість одночасного використання різних видів мультимедійних засобів на уроці;

- оптимізація ігрової діяльності засобами мультимедіа.

Долучити дітей до світового банку знань – одне з найважливіших завдань сучасної освіти. Тому використання комп'ютерної системи стає невід'ємною складовою вивчення будь-якого предмета. Особливо цікавою є ця робота під час опанування учнями початкових класів курсу про рідний край, свою малу батьківщину, землю, де ти народився. Але не тільки новизна будить творчу уяву дитини. Значну роль у цьому відіграє і все те, що прийшло до нас із глибини століть, накопичувалося і передавалось із покоління в покоління. І допомогти досягнути це, засвоїти процес усвідомлення того, чим жили, як працювали, що використовували наші предки, допомагають сучасні інформаційні технології.

Уроки з мультимедійним супроводом допомагають ефективно вирішувати ряд дидактичних завдань:

- сформувати мотивацію до навчання взагалі;

- засвоїти базові знання з предмета;

- сформувати навички самоконтролю.

Мультимедійні засоби можна розглядати у рамках пояснювально-ілюстративного методу навчання, основним призначенням якого є організація засвоєння інформації на основі сполучення навчального матеріалу з його зоровим сприйняттям [3].

Проблема використання мультимедійних засобів в освіті пов'язана із впровадженням у навчальний процес сучасних інформаційних технологій. Починати її розв'язання доцільно із визначення функціональних можливостей мультимедійних засобів у мовленнєвому розвитку школярів. Водночас слід враховувати також, яке місце посіде застосування мультимедійних технологій на уроці і в самостійній роботі учнів. Це залежить від різних об'єктивних і суб'єктивних чинників: якості комп'ютерів, додержання гігієнічних норм користування мультимедійною апаратурою, від інформаційно-комп'ютерної компетентності вчителів початкових класів.

Процес упровадження мультимедійних технологій у навчальний процес початкової школи гальмується низкою чинників. По-перше, школи устатковані значною кількістю застарілих комп'ютерів, які за технічними характеристиками не є безпечними для здоров'я школярів, через що учням рекомендовано працювати за комп'ютером не більше 8 хвилин протягом уроку. По-друге, комп'ютерної техніки не вистачає на всіх учнів: у класах зазвичай комп'ютерів не більше десятка, проектори для передачі зображення з дисплея монітора на великий екран практично відсутні, тому учні вимушені працювати з комп'ютерами по черзі. По-третє, дуже мало розроблено програмових навчальних засобів, а ті, що наявні, найчастіше розроблені вчителями-ентузіастами без консультації програміста і використовуються здебільшого лише для перевірки знань і вмінь школярів, тобто вузько функціонально.

У зв'язку з цим гостро постає проблема застосування у лінгводидактиці початкової школи таких мультимедійних навчальних засобів, які б, з одного боку, враховували реалії сьогодення (тобто, неможливість швидкого устаткування шкіл високоякісними і безпечними для здоров'я дітей комп'ютерами нового покоління в достатній кількості; з другого – були б функціонально різноманітними, щоб їх можна було використовувати для розвитку зв'язного мовлення на різних етапах уроку. По-третє, в учнів повинні мати навички роботи з програмовими навчальними засобами на електронних носіях у домашніх умовах.

Таким чином, мультимедійні засоби навчання мають потужний потенціал. Існує безліч різноманітних сайтів, які створені для вчителів. Ці сайти дають змогу на високому рівні підготувати урок, дібрати цікаву інформацію для учнів. Для вивчення предметів шкільного циклу розроблено багато комп'ютерних програм, а також запропоновано різні педагогічні технології їх використання. Серед них є програми, які доцільно використовувати при вивченні української мови в початковій школі. Вони допомагають краще засвоювати навчальний матеріал, розвивають увагу учнів, викликають інтерес до навчання.

Список використаних джерел та літератури

1. Гребенев И.В. Методичні проблеми комп'ютеризації навчання в школі. //Педагогіка – 1994. – №5.
2. Основи інформаційних технологій навчання: Посібник для вчителів / Машбиць Б.І., Гокунь О.О., Жалдак М.І. та ін. За ред. Машбиця Ю.І. / Інститут психології ім. Г.С. Костюка АПН України. — К.: ІЗМН, 1997. — 264 с.
3. Наумчук М.М., Лушпинська Л.П. Словник-довідник основних термінів з української мови та методики її викладання в початковій школі. — Тернопіль — Астон — 2003 р. — 246 с.